

प्राक्शास्त्री - द्वितीयवर्षम् (चतुर्थसत्रार्धम्)

course no-21 (Foundation) ज्योतिषशास्त्रस्य परिचयः

अध्ययनाङ्कः - १ (credit - 1)

प्रथमः पाठः	
१	शास्त्रपरिचयः तन्महत्त्वं च <ul style="list-style-type: none">वेदाङ्गानि, तत्र ज्यौतिषम्ज्योतिषपदार्थविवेचनम्ज्योतिषपदस्य निष्पत्तिःज्योतिषशास्त्रस्य परिचयःज्योतिषशास्त्रस्य लोकोपयोगिता महत्त्वं चवेदाङ्गशास्त्रेषु ज्यौतिषस्य प्राधान्यम्
२	उद्भवविकासौ प्रवर्तकाश्च <ul style="list-style-type: none">ज्योतिषशास्त्रस्य उद्भवः विकासश्चज्योतिषशास्त्रस्य अष्टादशप्रवर्तकाः
३	स्कन्धत्रयपरिचयः <ul style="list-style-type: none">सिद्धान्तस्कन्धःसंहितास्कन्धःहोरास्कन्धःज्योतिषशास्त्रस्य षट् अङ्गानि
४	पञ्चाङ्गपरिचयः <ul style="list-style-type: none">घटी-पल-विपलज्ञानम्तिथयःवाराःनक्षत्राणियोगाःकरणानिषष्टिः संवत्सराःअयनेऋतवःसौरमासाःचान्द्रमासाःपक्षौ
५	राशि-ग्रह-भावपरिचयः <ul style="list-style-type: none">राशयःग्रहाःराशीनां स्वामिनःग्रहाणाम् उच्चनीचराशयःद्वादशभावाःशुभाशुभग्रहाःशुभाशुभभावाः

द्वितीयः पाठः	
१	वर्षमासदैनिकनक्षत्रपरिचयः
	<ul style="list-style-type: none"> • सौरमानम् • चान्द्रमानम् • दिननक्षत्रम्
२	पञ्चाङ्गे सामान्यतः शुभाशुभविचारः
	<ul style="list-style-type: none"> • शुभाशुभनक्षत्राणि • शुभाशुभवासराः • शुभाशुभकरणानि • शुभाशुभयोगाः • शुभाशुभतिथयः
३	सिद्धामृतादियोगाः
	<ul style="list-style-type: none"> • अमृतसिद्धियोगः • सिद्धयोगः • मृत्युयोगः • दग्धयोगः
४	पञ्चाङ्गस्य (तिथिपत्रस्य) परिचयः
	<ul style="list-style-type: none"> • पञ्चाङ्गपठनक्रमः (पञ्चाङ्गपुस्तके लिखितविषयाणां ज्ञानम्) • राशिषु नक्षत्राणां विभागक्रमः • नक्षत्राणां चरणाक्षराणि, तेन राशिज्ञानम् • चरणाक्षरवशात् जातस्य नामकरणम्

अत्र पाठ्यक्रमे केचन नूतनविषयाः ये च प्राथमिकाध्ययने अत्यन्तम् अपेक्षिताः ते अत्र समायोजिताः । पूर्वं लिखिताः केचन अंशाः परिमिते काले पाठयितुं न शक्यन्ते इत्यतः त्यक्ताः ।

त्यक्ताः अंशाः -

ग्रहकक्षाक्रमः, सौरवर्षम्, चान्द्रवर्षम्, यात्रायां शुभाशुभमध्यमनक्षत्राणि चन्द्रवासश्च तत्फलं च , यात्रायां सिद्ध-अमृत-मृत्युयोगाः, कुण्डली/जन्माङ्गचक्रनिर्माणम्, पञ्चाङ्गस्थसारिणीद्वारा जन्मकालिकलग्नज्ञानम्, जन्माङ्गचक्रनिर्माणम्, तत्र ग्रहस्थापनं च, त्रयः अरिष्टयोगाः, गुरुकृतः अरिष्टभङ्गयोगः , इति इमे अंशाः त्यक्ताः ।

प्राक्शास्त्री- चतुर्थसत्रार्द्धस्य Course - 23 इति पत्रस्य ज्योतिःशास्त्रस्य पाठ्यक्रमः

Name of the Course		Credit	Units	Source
Course 23	Total Credits - 4	1	राशिबलाध्यायः (श्लोकसङ्ख्या १ तः १०) मङ्गलाचरणम्, ग्रन्थप्रयोजनम् प्रशंसा च, कालपुरुषावयवः, राशीनां वर्णः पुरुषादिसंज्ञा दिशा च, षड्वर्गः, वर्गोत्तमनवांशः ।	आधारग्रन्थः - लघुजातकम्
		1	राशिबलाध्यायः (श्लोकसङ्ख्या ११ तः २३) राशीनां दिग्बलं कालबलं च, राशीनां द्विपदादि संज्ञा, राशिबलज्ञानम्, तन्वादिद्वादशभावाः, भावानां संज्ञाविशेषाः, केन्द्र-उपचयादयो संज्ञाः, राशीनां दिनरात्रिबलं, शीर्षोदयादिसंज्ञा, ग्रहाणाम् उच्च-नीच-मूलत्रिकोणस्थानानि ।	
		1	ग्रहबलाध्यायः कालपुरुषस्य आत्मादिविभागः शुभाशुभत्वं च, ग्रहाणां राजत्वादिविभागः, ग्रहाणां दिशाधिपत्यं शुभाशुभत्वं पुरुषादिसंज्ञा वेदाधिपत्यं ब्राह्मणादिसंज्ञा च, षड्बलानि ।	
		1	ग्रहमैत्रीविचाराध्यायः ग्रहस्वरूपाध्यायश्च नैसर्गिक-तात्कालिकमित्रामित्रत्वं, अधिमित्रादिविचारः, ग्रहाणां गुण-स्वरूपम् ।	